Puolustusvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2026

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2026 (VNS 3/2025 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- ulkoasiainsihteeri Maria Kauko, ulkoministeriö
- vanhempi osastoesiupseeri Antti Rajahalme, puolustusministeriö
- komentaja Ville Suominen, Pääesikunta

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Selonteossa todetaan, että Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ovat tärkeä osa Naton perusajatusta, jonka mukaan kaikki liittolaiset valmistautuvat tukemaan toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteutuksessa koko liittokunnan alueella. Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävien tavoitteena on osoittaa valmiutta ja puolustuskykyä sekä liittolaisten keskinäistä solidaarisuutta, jaettua vastuunkantoa ja yhtenäisyyttä. Pelotetta ylläpidetään, kehitetään ja osoitetaan säännöllisellä harjoittelulla, yhteisellä operoinnilla ja läsnäololla. Naton rauhan ajan tehtäviä toteutetaan eteentyönnetyillä maavoimajoukoilla (Forward Land Forces), pysyvillä merivoimaosastoilla (Standing Naval Forces) sekä ilmavalvonnan päivystystoiminnalla (Air Policing) ja rauhan ajan tehostetulla ilmapuolustuksella (Air Shielding).

(2) Valiokunta toteaa, että Puolustusvoimat on jo osallistunut Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin. Ilmavoimat osallistui vuonna 2023 Naton Vilnan huippukokouksen suojaamistehtäviin. Varsinainen osallistuminen käynnistyi vuonna 2024, jolloin Puolustusvoimat

lähetti aluksen Naton miinantorjuntaosastoon Itämerelle sekä hävittäjäosaston Naton Air Shielding -tehtävään Romaniassa, Bulgariassa ja Mustallamerellä. Vuoden 2025 toukokuuhun mennessä Puolustusvoimat on osallistunut Naton ilmavalvonnan päivystystoimintaan Islannissa ja laivasto-osaston toimintaan Itämerellä.

(3) Valiokunta yhtyy selonteossa esitettyyn arvioon siitä, että Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin osallistumisesta on tullut kansainvälisen harjoitustoiminnan kaltaista normaalia Puolustusvoimien toimintaa. Selonteko toteaa, että osallistuminen on tuonut Suomelle konkreettista kokemusta toiminnasta Nato-operaatioissa, kehittänyt suorituskykyjä, edistänyt Suomen Nato-integraatiota sekä tiivistänyt liittolaissuhteita. Valiokunta katsoo, että Suomelle on tärkeää osoittaa konkreettisesti sitoutumista ja vastuunkantoa liittokunnan pelotteeseen ja puolustukseen Naton strategisen konseptin ja sen eri uhkakuvat huomioivan 360 asteen ajattelutavan mukaisesti koko liittokunnan alueella.

Suomen osallistuminen Naton rauhan ajan tehtäviin vuonna 2026

(4) Selonteon mukaan Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän laivasto-osaston SNMG1:n tehtäviin Naton merellisellä vastuualueella enintään 40 henkilöllä vuonna 2026. Tämä sisältää osallistumisen Hamina-luokan aluksella enintään kolmen kuukauden ajan vuoden 2026 aikana sekä mahdollisen osallistumisen osaston esikunnan tehtäviin sen johtoaluksella enintään neljällä sotilaalla vuoden 2026 aikana.

(5) Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua myös pysyvän miinantorjuntaosaston SNMCMG1:n tehtäviin Naton merellisellä vastuualueella enintään 40 henkilöllä vuonna 2026, sisältäen osallistumisen Katanpää-luokan aluksella enintään kuuden kuukauden ajan vuoden 2026 aikana sekä mahdollisen osallistumisen osaston esikunnan tehtäviin sen johtoaluksella enintään neljällä sotilaalla vuoden 2026 aikana.

(6) Osallistuminen on molemmilla aluksilla suunniteltu tapahtuvan pysyvällä henkilöstöllä sekä reservistä palkattavilla sopimussotilailla. Valiokunta pitää tärkeänä selonteon linjausta siitä, että Puolustusvoimilla on mahdollisuus vetää kumpikin alus pois tehtävästä, mikäli kansallinen puolustus sitä edellyttää (reverse Transfer of Authority).

(7) Naton pysyvien merivoimaosastojen (SNMG ja SNMCMG) toiminnassa noudatetaan Naton neuvoston hyväksymiä toimivaltuuksia (Nato Rules of Engagement, ROE), joiden perusteella alusosastolle on laadittu oma voimakeinojen toimeenpanokäsky. Se mahdollistaa voimankäytön koko merivoimaosaston oman toiminnan suojaamiseen siihen kohdistuvilta uhkilta. Sama voimankäyttösääntö koskee sekä SNMG1:tä että SNMCMG1:tä. Kansallisvaltioiden aluevesillä mahdollisesta voimankäytöstä vastaa aina kansallisvaltio, joka omistaa aluevedet, pois lukien välitön itsepuolustus.

(8) Naton maavoimajoukkojen tehtäviin muissa liittolaismaissa ei ole tarkoitus osallistua vuonna 2026. Selonteossa tätä tulokulmaa perustellaan sillä, että nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa Suomen asema liittokunnan itäisen sivustan maana muodostaa asetelman, jossa on tarkoituksenmukaista keskittää maavoimien toiminta Suomen alueelle. Esimerkkeinä tästä ovat Suomeen sijoitettava maavoimajohtoporras Mikkelissä sekä

turvallisuustilanteen mukaan skaalattava eteentyönnetty maavoimajoukko. Valiokunta pitää Suomen valitsemaa pidättyvää linjaa maavoimien käytöstä perusteltuna. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että reserviläisten käyttöön Naton rauhan- ja kriisiajan tehtävissä liittyy useita avoimia lainsäädännöllisiä ja palvelussuhteen ehtoihin liittyviä kysymyksiä, joita ei ole vielä ratkottu.

(9) Selonteon mukaan myöskään Naton ilmapuolustuksen tehtäviin muissa liittolaismaissa ei ole tarkoitus osallistua vuonna 2026. Valiokunnan mielestä tähän on ymmärrettävät perusteet, sillä vuonna 2026 alkaa F-35-kaluston käyttöönotto.

Turvallisuustilanne ja riskiarvio

(10) Selonteossa todetaan, että toimintaan Naton pysyvissä merivoimaosastoissa ei kohdistu normaalin kansainvälisen harjoitustoiminnan tai kansallisten alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamistehtävien kanssa verrattuna poikkeavia uhkia. Todennäköisimmän uhkan aiheuttavat operaatioturvallisuuden vaarantuminen, sairastuminen tai tapaturma meripalveluksessa, etenkin vaativissa meriolosuhteissa Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla. Toimintaan kohdistuva tiedustelu-uhka on jatkuva ja korkea, mutta se ei merkittävästi poikkea kansalliseen toimintaan kohdistuvasta tiedustelu-uhkasta. Selonteko arvioi suoran sotilaallisen uhkan Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla tällä hetkellä matalaksi. Valiokunta pitää näkemystä perusteltuna, mutta huomauttaa, että toimintaa suunniteltaessa on aina otettava huomioon, että tilanne voi eskaloitua nopeastikin. Merivoimaosallistumisessa on erityisen tärkeää, että Suomi on mukana vahvalla panoksella Itämeren alueen valmiutta ja pelotetta kehittävissä toimissa.

Yhteenveto

(11) Naton pysyvien laivasto- ja miinantorjuntaosastojen tehtävät sisältävät tällä hetkellä tavanomaisia rauhanajan alustoimintoja, joilla Nato osoittaa sotilaallista valmiuttaan, lisää pelotettaan ja harjoituttaa joukkojaan. Osastot ovat Naton johdossa ja tarvittaessa käytettävissä Naton neuvoston päätösten mukaisesti kaikkiin liittokunnan tehtäviin, mukaan lukien Naton nopean toiminnan joukot.

(12) Osallistumalla liittokunnan merellisiin ja ilmavalvontatoimiin Suomi vastaa liittolaisten sille kohdistamiin odotuksiin, vahvistaa liittokunnan yhtenäisyyttä sekä transatlanttista linkkiä. Osallistuminen yhteisen puolustuksen rauhan ajan tehtäviin on tärkeä osa Suomen liittokuntapolitiikkaa tulevina vuosina. Valiokunta katsoo, että osallistumisesta on saatavissa sekä poliittista että sotilaallista hyötyä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Puolustusvaliokunta esittää,

että ulkoasiainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto PuVL 8/2025 vp

Helsingissä 19.9.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Autto kok
jäsen Otto Andersson r
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Timo Furuholm vas
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Riitta Kaarisalo sd
jäsen Mika Kari sd
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Jani Kokko sd
jäsen Juha Mäenpää ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Paula Werning sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen